

BM GÜVENLİK KONSEYİ REZOLÜSYONLARI NEDİR, NASIL OKUNUR?

What are the UN Security Council Resolutions, How to Read?

Dr. Öğr. Üyesi Sezai ÇAĞLAYAN *

Geliş Tarihi: 11.12.2020

Kabul Tarihi: 24.02.2021

ÖZET

Rezolüsyonlar BM Güvenlik Konseyi tarafından alınan resmi kararlardır. Bu kararlar Türkçe literatürde çoğunlukla “Konsey kararı” şeklinde telaffuz edilir. Rezolüsyon ifadesi sınırlı bir kullanım alanına sahip olmakla birlikte, Konseyin diğer resmi kararları ile karıştırılmaması adına bu kullanım yerindedir. Konseyin kuruluşundan bu yana çıkartılan rezolüsyonlar, belirli dönemlerde nicelik ve nitelik itibariyle farklılık gösterebilirler. Buna karşın, her rezolüsyon için ortak olan bazı hususlar vardır. Rezolüsyonların hazırlık ve oylama evreleri, yapıları, hangi bölümlerden oluştuğu ve kullanılan ifadeler ortak özellikler olarak sayılabilir. Uluslararası toplum için bağlayıcı sonuçlar doğurabilen rezolüsyonlara dair bu ortak özelliklerin bilinmesi, bunların doğru anlaşılıp yorumlanabilmesi için elzemdir. Bir rezolüsyonun nasıl hazırlanabileceği, kaç bölümden oluştuğu, kullanılan kelimeler ve kelime grupları, bu kelimeler üzerinden rezolüsyonun ne derece bağlayıcı olduğu ve dönemlere göre rezolüsyon çıkarma oranları Batı literatüründe üzerinde çokça durulan konulardır. Lakin Türkçe literatürdeki rezolüsyonlara dair çalışmaların büyük bir kısmı bu kararların bağlayıcılıkları üzerinedir. Rezolüsyonların anlaşılabilmesi amacıyla özgü çalışmalar bulunmamaktadır. Bu çalışma, rezolüsyonlara dair araştırma yapan kimselere yardımcı olmak maksadıyla, rezolüsyonların yukarıda geçen özellikleri üzerinden didaktik bir şekilde incelenmesini amaçlamaktadır.

Anahtar kelimeler: BM, BM Şartı, Güvenlik Konseyi, Güvenlik Konseyi kararları, Güvenlik Konseyi rezolüsyonları.

ABSTRACT

Resolutions are official decisions of the UN Security Council. These decisions are often called as “Council decision” in the Turkish literature. Although the concept of resolution has a limited area of use in Turkish literature, this use is preferred in order not to be confused with other official decisions of the Council. Resolutions adopted since the establishment of the Council may differ in quantity and quality in certain periods. However, there are some issues common to every resolution. The preparation and voting phases, structures, sections and the expressions used in them can be counted as common features. It is essential to know these common features of resolutions in order for understanding and interpreting them correctly. These issues accepted common to each resolution have been frequently studied in the Western literature. However, most researches in the Turkish literature are about the bindingness of the resolutions. There are no specific studies to understand resolutions in that way. This study aims to analyse the resolutions in a didactic way through the above mentioned features in order to help researchers in the field.

Keywords: UN, UN Charter, Security Council, Security Council decisions, Security Council resolutions

* Ondokuz Mayıs Üniversitesi A.F.B. Hukuk Fakültesi Milletlerarası Hukuk ABD, e-posta:sezai.caglayan@omu.edu.tr, ORCID: 0000-0002-8101-4660.

GİRİŞ

Birleşmiş Milletler (BM) Güvenlik Konseyi kararları bağlayıcıdır! Bu ifade gerek literatürde gerekse başka mecralarda sıklıkla dile getirilmektedir. Peki hangi kararlar, hangi durumlarda bağlayıcıdır ve bağlayıcı oldukları nasıl anlaşılır? Bu sorulara verilecek cevaplar konuyu aydınlatmaya yardımcı olacaktır. Öncelikle bu konuda bilinmesi gereken ilk husus Konsey kararları denildiğinde hangi kararların kastedildiğidir. Konseyin resmi olarak aldığı kararlar “rezolüsyonlar” (*resolutions*) ve “başkanlık açıklamalarıdır” (*presidential statements*). Bu çalışmanın konusunu rezolüsyonlar oluşturmaktadır. Başkanlık açıklamaları, nicelik ve nitelik itibarıyla farklı bir çalışmanın konusu olabilecek mahiyettedir. O halde cevaplanması gereken diğer soru rezolüsyonların hangi durumlarda bağlayıcı olacaktır. Bu konuda söylenebilecek en net ve genel geçer cevap ise bağlayıcılığın duruma göre değişir olmasıdır. Lakin bu cevap da tatmin edicilikten uzaktır.

Rezolüsyonların anlaşılabilmesi için öncelikle bunların nasıl okunması gerektiği bilinmelidir. Rezolüsyonlar İngilizce dilinde yazılan Konsey kararlarıdır. Bu dildeki çalışmalara bakıldığında rezolüsyonlara dair çok detaylı araştırmaların olduğu görülebilmektedir. Rezolüsyon taslaklarının hazırlanması, taslakların Konsey gündemine gelişi ve oylaması, hangi bölümlerden oluştuğu, hangi kelime öbeklerinin kullanıldığı, hangi konuları kapsadığı ve dönemlere göre rezolüsyon sayısı ve oranlarına dair çalışmalar bunlara örnek gösterilebilir. Türkçe yazında daha ziyade rezolüsyonların bağlayıcılıklarına dair araştırmalar bulunmaktadır. Rezolüsyonların anlaşılması adına Türkçe yazından elde edilebilecek bilgiler ise çok dağınık olarak farklı kaynaklarda yer almakta veya bazı bilgilere hiçbir şekilde ulaşamamaktadır. Öz eleştiri yapmak gerekirse, konuya ilişkin araştırma yapan herkesin rezolüsyonlara dair her detayı bildiği kabul edilerek üst perdeden bir tartışma ortamı gerçekleştirilmektedir. Bu durum gerek akademi gerekse kitle iletişim mecraları için geçerlidir.

Bu çalışmanın amacı, Güvenlik Konseyi kararlarından biri olan ve Türkçe literatürde Konseyin yegâne kararı olarak algılanan rezolüsyonların neler olduklarının en temel düzeyde incelenmesidir. Didaktik bir üslup takip edilmek suretiyle hazırlanan bu çalışmada rezolüsyonların anlaşılması birincil hedefdir. Bu nedenle, çalışma içerisinde derin tartışmalara girmekten ziyade rezolüsyonların anlaşılması için çaba sarf edilecektir. Buna göre bu çalışmanın ilk bölümünde kısaca BM Güvenlik Konseyinin ne olduğuna değinilecektir. İkinci bölüm rezolüsyonlara ayrılacaktır. Bu bölüm altında sırasıyla, rezolüsyonların nasıl hazırlanıp yayımlandıklarına, kaç farklı bölümden oluştuklarına, kapsadıkları konulara ve son olarak bağlayıcılıklarının saptanması için kullanılan dile değinilecektir.

1. BM Güvenlik Konseyine Kısa Bir Bakış

BM Güvenlik Konseyi, 1945 tarihli BM Şartı ile kurulan BM'nin altı ana organından biridir. Konseyin temel misyonu uluslararası barış ve güvenliği sağlamaktır. Literatürde Konsey için BM'nin yürütme organı benzetmesi yapılmaktadır.¹ Lakin Konseyin yürütme fonksiyonundan sorumlu organ olduğuna dair BM Şartında açık bir hüküm bulunmamaktadır. Nitekim, BM devlet formunda bir yapı değildir. Dolayısıyla *sui generis* yapısı nedeniyle sadece yürütme benzeri faaliyetler icra etmemektedir. Konsey, uluslararası toplumu bağlayıcı kararlar da alabilmektedir. Bu açıdan düşünüldüğünde Konseyin yasama benzeri faaliyetler gerçekleştirdiği de açıktır. BM'nin diğer organları da oldukça önemli olmakla birlikte Konsey, uluslararası toplum tarafından en çok bilinen organdır. Özellikle yeni milenyum ile birlikte Konseyin uluslararası toplumu etkileyen hemen her konuda karar alması,² bu bilinirliğe katkı sağlamaktadır. Son çeyrekte, klasik çatışma durumları dışında salgın hastalıklar, çevre kirliliği ve insani yardımlar gibi konuların Konsey tarafından gündem maddesi haline getirilmesi durumu açıklar mahiyettedir.

Konseyin görev ve yetkilerinin belirlendiği hukuki dayanak BM Şartıdır. Bu noktada Şartın, Konsey ile ilgili maddeleri iki kısımda ele alınabilir. Birincisi, doğrudan Konseyin görev ve yetkileri ile ilgili olduğu bölüm ve maddeleridir. BM Şartı Bölüm V, VI, VII ve VIII hükümleri doğrudan Konseyin görev ve yetkileri ile ilgilidir. Bölüm V altında yer alan hükümler sırasıyla Konseyin bileşimini (madde 23),³ görev ve yetkilerini (madde 24-26), oylamasını (madde 27) ve usulünü (madde 28-32) konu edinir. Bölüm VI (madde 33-38), Konseyin uyuşmazlıkların barışçıl yöntemlerle çözümüne ilişkin misyonunu ifade eder. Şartın VII. Bölümü (madde 39-51), Konseyin “barışın tehdidi”, “barışın bozulması” ve “saldırı” durumlarında alabileceği önlemlere yer vermektedir. Bu bölüm altında bu üç durumdan birinin varlığı Konsey tarafından tespit edildiğinde (madde 39) Konsey, silahlı kuvvet kullanma içermeyen (madde 41) veya silahlı kuvvet kullanma içerebilen önlemlerin alınmasını kararlaştırabilir (madde 42). Bu bölümün en önemli maddeleri şüphesiz, kuvvet kullanma yetkisinin verildiği madde 42 ve meşru müdafaa hakkına yer veren madde 51'dir. Son olarak, BM Şartı Bölüm VIII (madde 52-54) Konseyin bölgesel örgütlerle yapabileceği işbirliklerine yer vermektedir. Konseyin faaliyetlerine

---

¹ Hasan Emir Aktaş, 'Birleşmiş Milletler İçin Daha Demokratik, Adil ve Etkin Bir Yapı Önerisi' (2016) 20(2) Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi 767, 773-774; Şeyda Güdek Gölçek, 'Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi'nin Reform Sorunsalı' (2019) 12(4) Ömer Halisdemir Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi 466

² 'Thematic and General Issues' (*Security Council Report*, 2020) <<https://www.securitycouncilreport.org/thematic-general-issues>> erişim tarihi 28 Kasım 2020

³ Konsey, beşi daimi olmak üzere toplam 15 üyeden oluşmaktadır. ABD, Rusya, Birleşik Krallık, Fransa ve Çin Konsey'in daimi üyeleri iken, geçici üyeler ikişer yıllığına seçilmektedir.

dair uluslararası hukuk literatüründe var olan tartışmaların büyük bir kısmı Bölüm VII üzerinedir. Özellikle madde 39’da belirtilen durumların tespiti, madde 42’ye göre silahlı kuvvet kullanımı ve madde 51’de yer alan meşru müdafaa hakkının kullanımı en çok incelenen konulardır.

BM Şartının Güvenlik Konseyine dair ikinci kısım olarak nitelenebilecek hükümleri, Konseyin diğer organlarla ilişkilerini belirleyen maddelerdir. Buna göre Konsey, Genel Kurul, Genel Sekreterlik, Uluslararası Adalet Divanı (UAD), Ekonomik ve Sosyal Konsey (ECOSOC) ve Vesayet Konseyi ile ilgili bir takım görev ve sorumluluklara sahiptir.⁴ Buna göre Güvenlik Konseyi, BM’nin diğer ana organları ile tek taraflı veya karşılıklı görev ve sorumluluklara sahiptir. ECOSOC, Vesayet Konseyi ve Genel Sekreterlik Güvenlik Konseyi ile tek taraflı bir ilişkiye sahip iken, Genel Kurul ve UAD Güvenlik Konseyi ile karşılıklı bir takım görev ve sorumluluklara sahiptir.⁵

BM Şartının yanı sıra, Konsey için önemli diğer bir yasal doküman, usul kurallarının belirlendiği İçtüzüktür.⁶ BM Şartı madde 30’a dayanarak hazırlanan İçtüzük, süreç içerisinde 11 kez değiştirilmiş olup son olarak 1982’de güncel versiyonuna kavuşmuştur. Konsey başkanının seçimi, Konseyin periyodik toplantıları, diğer organlarla işbirlikleri ve buna benzer birçok usul konusu İçtüzük ile belirlenmektedir.

Güvenlik Konseyi, çoğunlukla çıkartmış olduğu rezolüsyonlarla adından söz ettirmektedir. Lakin Konsey tasarrufları rezolüsyonlardan müteşekkil değildir. Bunlara ilave olarak “başkanlık açıklamaları”, “başkanlık notu”, “basın açıklamaları” ve “mektuplar” Konsey tarafından çıkartılan dokümanlardır. Lakin sadece rezolüsyonlar ve başkanlık açıklamaları Konseyin resmi kararlarıdır.⁷ Konseyin resmi kararları olarak rezolüsyonlar ve başkanlık açıklamalarının karşılaştırılması literatürde önemli bir eksikliği tamamlayacaktır. Lakin hali hâzırda rezolüsyonların hazırlanış, içerik ve dillerine ilişkin Türkçe literatürde boşlukların bulunmasından dolayı bu çalışmada sadece rezolüsyonlara yer verilecek olup, başkanlık açıklamaları başka bir çalışmanın konusu yapılacaktır. Takip eden başlıklarda rezolüsyonlara dair detaylar yer almaktadır.

2. Güvenlik Konseyi Rezolüsyonları

Güvenlik Konseyi kararları denildiğinde kastedilen ve ilk akla gelen şüphesiz rezolüsyonlardır.⁸ Gerek literatürde gerekse kitle iletişim araçlarında

---

⁴ Security Council, *The UN Security Council Handbook: A User’s Guide to Practice and Procedure* (Security Council Report 2017) s. 2

⁵ Ibid

⁶ ‘Provisional Rules of Procedure of the Security Council’ (UNSC, 1982) <<https://www.un.org/securitycouncil/content/provisional-rules-procedure>> erişim tarihi 28 Kasım 2020

⁷ Handbook (n 4) 36

⁸ BM çatısı altında karar alma süreçlerinde rezolüsyonları kullanan tek organ Güvenlik Konseyi değildir. Genel Kurul ile ECOSOC da rezolüsyonlar çıkartabilmektedir. Bu üç

rezolüsyonlardan Konsey kararı şeklinde bahsedilmektedir. Konsey kararı ifadesinin iki tasarrufu da kapsamından dolayı, karışıklığı önleme adına, birincil Konsey kararlarını ifade etmek için rezolüsyon kavramı tercih edilmiştir. İngilizce’de *resolution* olan rezolüsyon kavramı ilk defa olarak bu çalışmada kullanılan bir kavram değildir. Gereğesini açıklamamakla birlikte Arsava da konsey kararı ifadesi yerine rezolüsyon kavramını kullanmayı tercih etmiştir.⁹ Takip eden alt başlıklarda rezolüsyonlara dair mezkur hususlar ele alınacaktır.

a. Nasıl Hazırlanır ve Yayımlanır?

Rezolüsyonlar Güvenlik Konseyinin uygulamada en çok başvurduğu karar alma araçlarıdır.¹⁰ BM organı olarak Konseyin görüş veya iradelerinin resmi bir ifadesi olarak tanımlanan rezolüsyonlar, S/RES kısaltması ile Konsey web sitesinden yıllara göre sınıflandırılmış bir şekilde yayımlanmaktadır.¹¹ Belirli bir yıl içerisinde çıkartılan rezolüsyonlara ulaşılmaya çalışıldığında da benzer bir kronolojik sıralama ile rezolüsyonlar görüntülenmektedir. Her rezolüsyonun yanında ilgili rezolüsyonun “konu”suna dair açıklama yer almaktadır.¹² Rezolüsyon konuları belirli bir ülke ve bölgeye ilişkin olabileceği gibi barış gücü, uluslararası barış ve güvenliğin sürdürülmesi, salgın hastalıklar gibi tematik konularla da ilgili olabilmektedir. Konu açıklamalarında, “konu” (*matter*), “durum” (*situation*), “sorun” (*question*) ve “uymazlık” (*dispute*) ifadelerinden biri yer alabilmekle birlikte, Denk’in tespitine göre Konsey, 2014 yılından bu yana çıkarttığı rezolüsyonların konu açıklamalarında “durum” (*situation*) ifadesini kullanmaktadır.¹³

Rezolüsyonlar 1946 yılından bu yana Konsey tarafından yayımlanmakla birlikte 4 Aralık 2020 itibariyle en güncel örnek olan 2554 sayılı rezolüsyonun

---

organ tarafından alınan kararlar rezolüsyon olarak isimlendirilseler de hukuki nitelikleri farklılık arz etmektedir. Kavram kargaşası olmaması adına Genel Kurul tarafından çıkartılan rezolüsyonlar çalışma içinde karar olarak ifade edilecektir. Bkz. ‘General Assembly Resolutions’ (*UNGA*) <<https://www.un.org/en/sections/documents/general-assembly-resolutions/index.html>> erişim tarihi 1 Aralık 2020; ‘Resolutions’ (*ECOSOC*) <<https://www.un.org/ecosoc/en/documents/resolutions>> erişim tarihi 1 Aralık 2020.

⁹ Bkz. Ayşe Fusün Arsava, ‘BM Güvenlik Konseyi Rezolüsyonlarının Yorumu’ (2018) 136 TBB Dergisi 359

¹⁰ Justin S Gruenberg, ‘An Analysis of United Nations Security Council Resolutions: Are All Countries Treated Equally?’ (2019) 41(2) Case W. Res. J. Int’l L. 469, 481

¹¹ ‘Resolutions’ (*UNSC*) <<https://www.un.org/securitycouncil/content/resolutions-0>> erişim tarihi 30 Kasım 2020

¹² Bkz. ‘Resolutions adopted by the Security Council in 2020’ (*UNSC*) <<https://www.un.org/securitycouncil/content/resolutions-adopted-security-council-2020>> erişim tarihi 6 Aralık 2020

¹³ Erdem Denk, *Uluslararası Örgütler Hukuku: Birleşmiş Milletler Sistemi* (Siyasal Kitabevi 2015) 183

yayımlandığı görülmektedir.¹⁴ Rezolüsyonları niteleyen sayılar, ilgili rezolüsyonun Konsey tarihinde çıkartılan kaçınıcı rezolüsyon olduğunu ifade eder. Kaba bir hesapla 74 yıllık süre zarfında Konsey'in yıllık ortalama 35 rezolüsyon çıkarttığı görülmektedir. Konseyin karar alma yetkisinin temel dayanağı olan BM Şartında rezolüsyonlara ilişkin bir ifade yer almamaktadır. Rezolüsyonların Konsey tarafından en çok kullanılan enstrüman olması, Konsey üyelerinin tercihlerinin bir sonucudur.¹⁵

Rezolüsyonların henüz Konseyde oylanmamış halleri taslak (*draft resolution*) olarak isimlendirilir. Taslakların hazırlanmalarına ilişkin benimsenmiş bir kural bulunmamaktadır. Konsey üye veya üyeleri belirli bir konuya ilişkin olarak hazırladıkları taslakları oylanmak üzere Konseye sunarlar. Rezolüsyon taslağını Konseye sunan üye veya üyeler ilgili rezolüsyon taslağının sponsoru (*sponsors*) olarak nitelendirilir. Taslak hazırlanmasına dair belirli bir kural olmadığı gibi uygulamanın zaman içerisinde değişebilmesi de söz konusudur.¹⁶ Önerilen taslaklar Konsey'de oylanarak rezolüsyon haline gelebilir veya kabul edilmeyerek herhangi bir nitelik kazanmaz.¹⁷

Rezolüsyon taslaklarının kabulü Konsey toplantısındaki oylamaya bağlıdır. BM Şartı madde 27/1'e göre her üye sadece bir oy hakkına sahiptir. Lakin oylamadaki temel belirleyici husus veto yetkisidir.¹⁸ BM Şartı madde 27/2'de, usule ilişkin (*procedural matters*) konularda toplamda dokuz olumlu oyun yeterli olduğu belirtilirken, aynı maddenin üçüncü fıkrasında usule ilişkin olmayan diğer tüm konularda –bundan sonra esasa ilişkin konular- (*all other matters*) rezolüsyon çıkartılabilmesi için daimi üyelere hiçbirinin olumsuz oy kullanmaması gerektiği ifade edilmektedir. Konseyin beş daimi üyesine

¹⁴ S/Res/2554 (2020)

¹⁵ Gruenberg (n 10) 481

¹⁶ Michael Wood, 'The Interpretation of Security Council Resolutions, Revisited' (2017) 20(1) Max Planck Yearbook of United Nations Law 1, 13

¹⁷ Son dönemde Konseye sunulan rezolüsyon önerileri arasında Covid-19 ile ilgili olanlar örnek olarak gösterilebilir. Konseyin daimi üyesi Fransa ile geçici üyesi Tunus tarafından Konseye sunulan taslağı, Dünya Sağlık Örgütünü (WHO) referans göstermesi gerekçesi ile ABD tarafından veto edilmiştir. Bkz. 'France, Tunisia Urge UN Security Council To Adopt Covid-19 Resolution' (*France24*, 6 Mayıs 2020) <<https://www.france24.com/en/20200506-france-tunisia-urge-un-security-council-to-adopt-covid-19-resolution>> erişim tarihi 25 Kasım2020. Geçici üyeler olan Almanya ve Estonya tarafından önerilen taslak metin ise WHO'ya dair herhangi bir ifade içermemesinden dolayı kabul edilmiş olup 2532 sayılı rezolüsyon olarak yayımlanmıştır. 'Germany, Estonia Submit New Resolution For Global Ceasefire To UNSC' (*Europost*, 13 Mayıs 2020) <<https://europost.eu/en/a/view/germany-estonia-submit-new-resolution-for-global-ceasefire-to-uns-28834>> erişim tarihi 25 Kasım 2020; S/Res/2532 (2020)

¹⁸ Konsey üyelerinin sahip oldukları oy hakkı BM Şartı madde 27 ve İçtüzük madde 40'da düzenlenmiştir.

verilen bu yetki, Konseyin temel eleştirisi noktasıdır.¹⁹ Bu konudaki eleştirilerin ortak paydası, egemen eşitliği ilkesi üzerine kurulan BM'nin, beş daimi üyeye ayrıcalıklı yetki vermek suretiyle bu ilkeye aykırı davranmasıdır. BM Şartında yer alan bu eşitlikliksiz durumun değiştirilmesi, daimi üyelik kurumu ve bu kurumun yetkilerine dair değişiklik yapılması gerekliliği defaatle dile getirilmiştir. Bu hususta BM'nin reformuna ilişkin teklifler gelmiş olsa da şu ana kadar somut bir ilerleme kaydedilememiştir.²⁰

Konsey daimi üyelerinin sahip olduğu veto yetkisine dair iki durum mevcuttur. Birincisi ve uluslararası toplum tarafından en çok bilineni esasa ilişkin veto yetkisidir.²¹ Bu veto yetkisi, uygulamada Konseyin sıklıkla başvurduğu veto yetkisi olarak bilinir.²² Buna göre, Konsey gündemine gelen esasa ilişkin bir konuda beş daimi üyeden biri veto yetkisini kullanırsa Konseyden rezolüsyon çıkartılamaz. Bir taslağın rezolüsyon niteliği kazanabilmesi için daimi üyelerden herhangi birinin veto yetkisini kullanmaması ve toplamda dokuz olumlu oyun var olması gerekmektedir.²³ Basit bir söylemle, 14 üyenin olumlu oy kullandığı bir taslak metnin daimi üyelerden biri tarafından veto edilmesi halinde, söz konusu taslak rezolüsyon niteliği kazanamamaktadır.

Veto yetkisine dair ikinci durum, gündem maddesinin niteliğinin belirlenmesi noktasında söz konusu olabilmektedir. Konsey gündemine getirilen bir konunun usule mi yoksa esasa mı ilişkin olduğunun belirlenmesi noktasında daimi üyeler başka bir veto yetkisine sahiptir. Literatürde “çifte veto”²⁴ (*double veto*) olarak bilinen, lakin uluslararası hukuk literatürü dışında pek bilinmeyen bu veto yetkisi esasında diğer veto yetkisinden önce kullanılabilen bir yetkidir.²⁵ Şöyle ki, Konsey gündemine getirilen bir konunun usule mi yoksa esasa mı ilişkin olduğu oylanır. Şayet oylanılan konu usule ilişkin bir konu olarak belirlenirse daimi üyelerin vetoları dikkate

---

¹⁹ Bkz. Giorgia Papalia, ‘A Critique of the Unqualified Veto Power’ (2017) 2 Perth ILJ 55

²⁰ Aderemi Opeyemi Ade-Ibijola, ‘The United Nations Security Council Reforms and The Permanent Five Challenge: A Historical Perspective’ (2015) 11 Journal of International Studies 131; Maseng Jonathan Oshupeng, ‘Integrating Africa and the Politics of Inclusion and Exclusion in the Process of UNSC Reform’ (2013) 4 Conflict Trends 19

²¹ Bkz. Thomas G Weiss, ‘The illusion of UN Security Council Reform’ (2003) 26(4) Washington Quarterly 147

²² ‘Veto List’ (*Dag Library*) <<https://research.un.org/en/docs/sc/quick>> erişim tarihi 1 Aralık 2020

²³ Gruenberg (n 10) 477; BM Şartı madde 27/2 hükmüne göre “usule ilişkin konularda dokuz üyenin olumlu oyu” ifadesi kullanılırken, 27/3’te “diğer tüm konularda” daimi üyelerin hepsinin oyları dahil olmak üzere toplamda dokuz olumlu oyun varlığı aranmaktadır. Burada hangi konuların usule hangilerinin ise esasa ilişkin olduğuna yönelik açık bir hüküm mevcut değildir. Bkz. Denk (n 13) 180-181

²⁴ Denk (n 13) 181

²⁵ Bkz. Alan R Feldstein, ‘The Double Veto in the Security Council: A New Approach’ (1969) 18 Buff. L. Rev. 550

alınmaksızın toplamda dokuz olumlu oyun alınması yeterli olur. Diğer taraftan yukarıda bahsedildiği üzere, gündem konusu esasa ilişkin olursa, daimi üyelere birinin veto yetkisini kullanmaması ve toplamda dokuz olumlu oyun alınması gerekmektedir. Buradan anlaşılacağı üzere, bir konunun esas veya usul konusu olduğunun tayini de yine daimi üyelerce yapılmaktadır. Konsey tarihine bakıldığında, 1946-1990 tarihleri arasında toplam 160 usul oylaması yapılmıştır. Soğuk Savaşın sona ermesinden bu yana usul oylamaları azalmıştır.²⁶ Bunun yerine, usul konularının belirlenmesi, gayri resmi istişarelerde elde edilen fikir birliğiyle sağlanmıştır.²⁷ Konsey gündeminin yoğunluğu ve yıllara göre çıkartılan rezolüsyon sayıları göz önünde bulundurulduğunda, gündem konusunun niteliğinin oylanmasının ciddi bir iş yükü ve zaman kaybına neden olabileceği anlaşılmaktadır. Bu nedenle, üyelerin itirazları olmadığı sürece gündem konusunun belirlenmesine dair oylamanın yapılmaması ve bunun gayri resmi istişarelerle belirlenmesi yerinde bir uygulamadır.

Lakin bu konuda diğer bir sorun alanı mevcuttur. Üyeler gündem konusunun niteliğini hangi parametreye göre belirlemektedir? Diğer bir söylemle, hangi konular usule hangi konular esasa ilişkindir? Konuyla ilgili olarak BM Şartı veya İçtüzük herhangi bir parametre belirlememiştir. Genel Kurulun 14 Nisan 1949 tarih ve 267(III) sayılı kararında, Güvenlik Konseyi gündemine gelen konuların niteliklerinin belirlenmesine dair bazı tavsiyelere yer verilmiştir.²⁸ “Güvenlik Konseyinde Oylama Sorunu” (*The Problem of Voting in Security Council*) başlığı ile yayımlanan Genel Kurul kararı, Konseyin daimi ve geçici üyelerine verilen tavsiyelerle başlamaktadır. Konseyin prestijini sarsacak mahiyette veto yetkisinin aşırı kullanımının tercih edilmemesi, oylama öncesi istişare halinde olunması ve ancak BM'nin bir bütün olarak çıkarlarının korunmasını gerektirecek hayati durumlarda vetonun kullanılması gerektiği Genel Kurul tavsiyelerini oluşturmaktadır.²⁹ Kararın Ek'inde ise Güvenlik Konseyinin usule ilişkin konularının neler olabileceği şu şekilde belirtilmiştir:³⁰ Bir devletin üyelik başvurusunun kabulüne ilişkin başvuru kararları; uluslararası barış ve güvenliğin korunmasına dair herhangi bir sorunun Genel Kurula sunulması; BM Şartı tarafından Konseye tanınan yetkilere dair bir konuda Genel Kuruldan tavsiye istemi; Konseyin uluslararası barış ve güvenliğin sağlanmasına dair ilgilendiği veya ilgileneceği herhangi bir konuda, Genel Sekreterin, Genel Kurula veya BM üyelerine bildirimde bulunmasına izin verilmesi; Genel Kurulda özel bir oturumunun toplanması

---

²⁶ ‘Procedural Vote’ (*Security Council Report*) <<https://www.securitycouncilreport.org/un-security-council-working-methods/procedural-vote.php>> erişim tarihi 1 Aralık 2020

²⁷ Ibid

²⁸ A/Res/267(III) (1949)

²⁹ Ibid, para 1-3

³⁰ Ibid, annex

için Genel Sekretere talepte bulunulması; Konsey üye devlet temsilcilerinin kimlik bilgilerinin onayı; yıllık raporların Genel Kurula onaylatılması; özel raporların Genel Kurula sunumu ve onaylanması; Konseyin sürekli çalışmasını sağlayacak düzenlemeler; periyodik toplantıların düzenlenmesi; BM yerleşkesi dışında bir yerde Konsey toplantılarının yapılması; Konseyin görevlerini yerine getirmesi için gerekli gördüğü bağlı kuruluşların kurulması ve bunların işleyişi. Tavsiye kararından anlaşılacağı üzere, bu konuların dışında kalanlar esasa ilişkin konular olabilmektedir.

b. Şekil Özellikleri Nelerdir?

Rezolüsyonların belirli bir formülasyon ekseninde yazıldığı söylenebilir. Özellikle son 25 yıllık süre zarfındaki uygulamalar, rezolüsyonların yazımında şekil olarak daha açık bir yaklaşımın benimsendiğini göstermektedir. Bu tarz bir yaklaşım, rezolüsyonların okunmasını ve anlaşılmasını da kolaylaştırmaktadır. İngilizce literatürde rezolüsyonların hangi bölümlerden oluştuğuna ve nasıl okunması gerektiğine dair aydınlatıcı çalışmalar bulunmasına rağmen,³¹ bu konu Türkçe yazında dikkate alınmamış, hatta incelenmesi gereken bir araştırma alanı olarak dahi görülmemiştir. Her bilim dalında olduğu gibi uluslararası hukukun da kendine özgü bir dili mevcuttur. Özellikle uluslararası hukukun omurgası olarak nitelenebilen bir örgütün –BM- kritik öneme sahip bir organının –Güvenlik Konseyi-, bağlayıcı olabilen kararlarının –rezolüsyonların- doğru okunup anlaşılabilmesi için bu doğrultuda çalışmaların yapılması da gereklidir.

Rezolüsyonların bölümleri, niceliklerinden bağımsız olarak ortaktır. Mevcut örnekler incelendiğinde rezolüsyonların hacimlerinin farklı olduğu görülebilir. 1970 tarih ve 285 sayılı rezolüsyon örneğinde olduğu gibi bir rezolüsyon 14 kelimedenden oluşabildiği gibi,³² 2020 tarih ve 2552 sayılı güncel bir rezolüsyon ise 17 sayfadan oluşabilmektedir.³³ Lakin yukarıda da bahsedildiği üzere güncel örnekler dikkate alındığında rezolüsyonlar arası hacim ve şekil farkının eskiye oranla daha az olduğu söylenebilir. Niceliksel farklılıklara rağmen rezolüsyonlar

---

³¹ Bkz. ‘Preambulatory and Operative Clauses’ (*Wisemee*) <<https://www.wisemee.com/preambulatory-and-operative-clauses/>> erişim tarihi 30 Kasım 2020; ‘Model United Nations’ (*UN*) <<https://www.un.org/en/model-united-nations/drafting-resolutions>> erişim tarihi 30 Kasım 2020; ‘Writing Resolutions’ (*Carthage College*) <<https://www.carthage.edu/model-united-nations/writing-resolutions/>> erişim tarihi 30 Kasım 2020; ‘Eip explainer: How to Read UN Security Council Resolutions’ (*EIP*, 30 Ekim 2015) <<https://www.eip.org/eip-explainer-how-to-read-un-security-council-resolutions/>> erişim tarihi 30 Kasım 2020; KFC, ‘Model UN Made Easy: How to Write a Resolution’ (*Bestdelegate*, 26 Ekim 2011) <<https://bestdelegate.com/model-un-made-easy-how-to-write-a-resolution/>> erişim tarihi 30 Kasım 2020.

³² S/Res/285 (1970)

³³ S/Res/2552 (2020)

bir takım ortak özelliklere sahiptir. Bu konuda bilinmesi gereken ilk özellik, rezolüsyonların parçalara ayrılarak ifade edilmiş uzun tek bir cümleden ibaret olduğudur.³⁴ Başka bir söylemle, kaç sayfa veya kelimeden oluştuğuna bakılmaksızın, her rezolüsyon, öznesi Konsey olan tek bir cümledir.

Bir rezolüsyon üç bölümden oluşmaktadır. Birincisi, başlık (*title*) bölümüdür. Başlık bölümünde söz konusu rezolüsyonun tarihi, numarası, hangi toplantıda kabul edildiği gibi tanımlayıcı bilgiler yer almaktadır. Her rezolüsyon italik olarak yazılmış “Güvenlik Konseyi” (*The Security Council*) ifadesi ile başlar.³⁵ Bu ifadeden sonraki bölümlerde yer alan her satır, Güvenlik Konseyinin tasarruflarını dile getirecek şekilde hazırlanmaktadır. İkincisi, “önsöz” (*the preamble*) bölümüdür.³⁶ Bu bölümde BM organları tarafından ilgili soruna/konuya dair gerçekleştirilen geçmiş tarihli eylemler, bu organların geçmiş beyanları, konuyla ilgili genel bilgiler veya gerçekler ve konunun önemine değinilir.³⁷ Bu bölümde yer alan her paragraf italik yazılmış bir ifadeyle başlar ve paragraflar virgül ile sonlandırılır.³⁸

Üçüncüsü ve en önemlisi “operasyonel bölümdür” (*operative clauses*).³⁹ Bu bölümde, önsözde belirtilen sorun/konuya dair çözüm önerilerinin yer aldığı Konsey yaklaşımı yer almaktadır. Önsözden farklı olarak bu bölümde yer alan paragraflar sayısal olarak numaralandırılmış olup, her paragrafın ilk ifadesi italik olarak yazılır ve her paragraf noktalı virgül ile sonlandırılır.⁴⁰ Rezolüsyonlarla alınmak istenen kararlar operasyonel bölümde yer alır. Dolayısıyla ilgili rezolüsyonun bağlayıcı olup olmadığı bu bölüm incelenmek suretiyle anlaşılabilir. Bu bölüme ilişkin diğer önemli bir husus ise rezolüsyon paragrafı denildiğinde bu bölümün numaralandırılmış paragraflarının kastediliyor olmasıdır. Konsey ve BM’nin diğer organlarının kararlarında, mahkeme içtihatlarında veya akademik çalışmalarda bir Konsey rezolüsyonun belirli bir paragrafı referans gösterildiğinde, söz konusu paragrafın operasyonel bölüm altında yer alan paragraf olduğunun bilinmesi gerekir. Son olarak, her

---

³⁴ ‘Guide to Draft Resolutions Writing CILA 2018’ (*Global Muners*, Ağustos 2018) <https://www.globalmuners.org/wp-content/uploads/2018/07/24_Guide_to_Draft_Resolutions_writing_CILA_2018.pdf> erişim tarihi 25 Kasım 2020; ‘Guide to Resolution Writing’ (*EUROMUN*) <<https://www.epfl.ch/campus/associations/list/mun/wp-content/uploads/2020/10/ResolutionWriting-Guide.pdf>> erişim tarihi 25 Kasım 2020.

³⁵ Her rezolüsyonun kendine özgü bir numarası bulunur. Bu numara ve rezolüsyonun kabul tarihi kararın en başında yer alır.

³⁶ EUROMUN (n 34)

³⁷ Ibid

³⁸ Önsözde yer alan giriş niteliğindeki kavramların en sık kullanılanlarından bazıları şunlardır: Noting, stressing, expressing, recognizing, emphasizing, recalling, reaffirming.

³⁹ Ibid

⁴⁰ Ibid; Operasyonel bölümde yer alan giriş niteliğindeki kavramların en sık kullanılanlarından bazıları şunlardır: Call upon, underline, acknowledge, reaffirm, welcome, request, decide.

rezolüsyon için geçerli olmamakla birlikte bazı rezolüsyonların Ek'leri (*annex*) olabilmektedir. Bazı rezolüsyonlarda konuya dair kısa bir ek olmasına karşın,⁴¹ bazılarında çok uzun ve detaylı eklerin yer aldığı ve bu eklerin kendi içinde alt başlıklara ayrılabilirdikleri görülmektedir.⁴²

c. Hangi Konuları Kapsar?

Rezolüsyonların içeriği uluslararası toplumun gündemine göre değişebilmektedir. Bu nedenle ilk örneğinden bu yana tutarlı ve yeknesak bir uygulama benimsemekten uzaktır. Franck'in, BM Şartı için yapmış olduğu "yaşayan ağaç" (*living tree*) metaforizasyonu,⁴³ rezolüsyonların içeriklerinin neden sabit olmadıklarını da açıklar mahiyettedir. Belirli dönemlerde aynı konuların işlendiği görülse de Konsey gündemi uluslararası toplumun değişen koşullarına göre şekillenmektedir. Lakin rezolüsyonların içeriklerine dair bir sınıflandırma yapmak gerekirse, içeriklerin değişimine dair en uygun milat Soğuk Savaşın bitimi olabilir.

Bu milada göre rezolüsyonlar için belirlenecek ilk dönem Soğuk Savaş dönemidir. Bilindiği üzere BM Şartı İkinci Dünya Savaşının bir ürünüdür. Temel misyonu uluslararası barış ve güvenliği tesis etme olan BM ve onun özel yetkili organı olarak Güvenlik Konseyi, Soğuk Savaş sürecinde konvansiyonel güvenlik anlayışı ekseninde rezolüsyonlar çıkartmıştır. Çatışma çözümleri, müzakereler, saldırılara karşı çok uluslu askeri birliklerin hazırlanması ve çatışma durumlarının stabilize edilmesi adına barış gücü birlikleri oluşturulması, Konseyin bu dönemki rezolüsyonlarının temel ajanda maddeleri olmuştur.⁴⁴ Özellikle dönemin iki süper gücü arasındaki gerilimler, bu dönemdeki ajanda maddelerinin belirlenmesinin önemli nedenlerinden biridir. Örneğin, ABD ve Sovyetler Birliği arasında nükleer silahsızlanma ve diğer stratejik silahların sınırlandırılmasına dair tartışmalar önemli konu başlıklarını oluşturmuştur.⁴⁵

İkinci dönem ise Soğuk Savaş sonrası dönemi kapsamaktadır. Bu dönemde devletlerarası çatışmalar dışındaki durumlar da uluslararası barış ve güvenliği tehdit eden faktörler olarak kabul edilmeye başlamıştır.⁴⁶ Öyle ki

---

⁴¹ Bkz. S/Res/1970 (2011)

⁴² Bkz. S/Res/2231 (2015)

⁴³ Thomas M Franck, *Recourse to Force: State Action against Threats and Armed Attacks*" (2nd Eds, Cambridge University Press 2004). Güvenlik Konseyinin, karar alma yetkisini BM Şartına dayandırdığı gerçeğinden hareket edildiğinde, Konsey kararları olarak rezolüsyonların da günün sorunlarına cevap verebilecek şekilde güncel konuları kapsamaması normaldir.

⁴⁴ Malik Qasim Mustafa, 'United Nations Security Council: Current Challenges and Implications' (2003) 23(3) Strategic Studies 125, 129

⁴⁵ Ibid 129

⁴⁶ David M Malone, 'Security Council in the Post-Cold War Era: A Study in the Creative Interpretation of the U.N. Charter' (2003) 35 NYU J Int'l L & Pol 487

bu durum, “barış” ve “güvenlik” kavramlarının ciddi bir şekilde değiştiğinin göstergesidir.⁴⁷ Nicelik olarak bakıldığında da bu dönemde rezolüsyonların sayısında ciddi bir artış olduğu görülmektedir. Yukarıda belirtildiği üzere, Konsey, kuruluşundan bu yana yılda ortalama 35 rezolüsyon çıkartmaktadır. Soğuk Savaş sonrası dönemde çıkartılan rezolüsyonların çokluğu söz konusu ortalamanın yükselmesine katkı sağlamıştır. On yıllık sürelerle bakıldığında, 1940’larda 100’e yakın rezolüsyon çıkartmaya başlayan Konsey, takip eden 40 yıllık süre zarfında istikrarlı bir artış ile 1980 ile 1990 arasındaki on yılda 200’e yakın rezolüsyon çıkartmıştır.⁴⁸ Lakin Soğuk Savaş sonrası döneme bakıldığında sadece 1990’larda toplamda 600’ün üzerinde rezolüsyonun çıkartıldığına şahit olunmaktadır.⁴⁹ Rezolüsyonların ciddi bir artış gösterdiği bu dönemde, Konseyin çalışma kapasitesini artırmaya yönelik herhangi bir değişiklik yapılmamıştır. Bu artışın tek sebebi bu yeni dönemde Konsey gündemine yeni konuların eklenmesi olmuştur. Demokratik rejimlere karşı gerçekleştirilen darbeler,⁵⁰ insani yardımların engellenmesi,⁵¹ terörizm⁵² ve salgın hastalıklar⁵³ bu bağlamda yeni tehdit algıları olarak rezolüsyonlarda yerlerini almaya başlamıştır. Böylelikle, uluslararası barış ve güvenlik kapsamında yeni kıstaslar ortaya çıkmış, doğal olarak da Konseyin iş yükü artmıştır.

d. Bağlayıcı Mıdır, Nasıl Bir Dil Kullanılır?

Güvenlik Konseyi, BM çatısı altında bağlayıcı karar alma yetkisi olan tek organ olarak bilinmektedir. Lakin Konseyin aldığı her karar bağlayıcı değildir! BM Şartı Bölüm VII’ye dayanarak çıkartılan rezolüsyonlar bağlayıcı olabilir. Lakin bu bölüme dayanarak çıkartılan her rezolüsyonun bağlayıcı olduğu da söylenemez.⁵⁴ Bir rezolüsyonun bağlayıcı olabilmesi için yukarıda ifade edildiği üzere, madde 39 kapsamında “barışın tehdidi”, “barışın bozulması” veya “saldırı” durumlarından birinin tespiti gerekmektedir. Bu durumlardan birinin tespiti halinde Konsey tarafından çıkartılan rezolüsyonlar bağlayıcı nitelikte olabilmektedir. Bölüm VII’ye dayanarak çıkartılan rezolüsyonlar

⁴⁷ Ayrıntılı tartışma için bkz. Naim Demirel, *BM Güvenlik Konseyi ve Uluslararası Barışın Korunması* (2. Basım, Derin Yayınları 2015)

⁴⁸ Gruenberg (n 10) 492

⁴⁹ Ibid 492; Ayrıca Bkz. Michael C Wood, ‘Security Council Working Methods and Procedure: Recent Developments’ (1996) 45(1) *The International and Comparative Law Quarterly* 150, 151

⁵⁰ S/Res/841 (1993)

⁵¹ S/Res/794 (1992)

⁵² S/Res/1452 (2002); S/Res/1455 (2003); S/Res/1526 (2004); S/Res/1617 (2005)

⁵³ S/Res/1308 (2000); S/Res/1983 (2011); S/Res/2177 (2014); S/Res/2439 (2018); S/Res/2532 (2020)

⁵⁴ ‘Special Research Report’ (*Security Council Report*, 23 Haziran 2008) <<https://www.securitycouncilreport.org/research-reports/lookup-c-glkwlemtisg-b-4202671.php>> erişim tarihi 27 Kasım 2020

açık veya üstü kapalı bir şekilde ilgili bölüm veya bölüm altındaki madde/lerden bahsedebilir. Örneğin, 232 sayılı rezolüsyon, BM Şartının 39 ve 41 numaralı maddelerine açık bir şekilde atıf yapmaktadır.⁵⁵ Benzer şekilde, 1441 sayılı rezolüsyon Bölüm VII'ye,⁵⁶ 1737 sayılı rezolüsyon ise hem Bölüm VII'ye hem de madde 41'e açıkça atıf yapmaktadır.⁵⁷ Diğer taraftan, 1376 sayılı rezolüsyonda olduğu gibi, ilgili bölüm maddeleri açıkça referans gösterilmeksizin uluslararası barış ve güvenliğin tehdit edildiğine dair durum tespiti de yapılabilmektedir.⁵⁸ BM kayıtlarına göre,⁵⁹ 2009 yılına kadar geçen sürede, açık bir şekilde madde 42'yi referans gösteren bir rezolüsyon mevcut olmadığı gibi, bu tarihten sonra çıkartılan rezolüsyonlar için de farklı bir durum söz konusu olmamıştır. Madde 42'ye dayanarak alınacak bağlayıcı kararlarda, bu madde işaret edilmek suretiyle bir uygulamanın geliştirildiği görülmektedir.

Konsey rezolüsyonlarının bağlayıcı olup olmadıklarının anlaşılması, buradaki ifadelerin iyi okunmasını gerekli kılmaktadır.⁶⁰ Diğer bir söylemle, rezolüsyonda kullanılan dil bağlayıcılık konusunda esas belirleyicidir. Bu gerçek, 1970 tarihinde UAD'ın, 276 sayılı Namibya'ya ilişkin Konsey rezolüsyonuna dair verdiği danışma görüşünde de teyit edilmiştir.⁶¹ Divan, bir rezolüsyonun bağlayıcı olup olmadığını, kullanılan dilin analiz edilmesi ile anlaşılabilirliğini belirtmektedir.⁶² Kullanılan dilin rezolüsyonların yorumunda önemli araçlar olduğu Divan tarafından doğrulansa da bu konu literatürde ihmal edilmiştir. Gruenberg'e göre 2009'a kadar geçen sürede rezolüsyonlarda kullanılan kavramların incelenmesine dair detaylı bir araştırma mevcut değildir.⁶³ 1988'de benzer bir çalışma yapılmışsa da bu çalışma Güvenlik Konseyi rezolüsyonları ile ilgili olmayıp, Genel Kurul kararları üzerine olduğundan dikkate alınmamaktadır.⁶⁴ Rezolüsyonlarda kullanılan kelimelerin incelenmesine dair literatürde önemli eksiklikler olduğu güncel tarihli çalışmalarda da dile getirilmiştir.⁶⁵

---

⁵⁵ S/Res/232 (1966)

⁵⁶ S/Res/1441 (2002)

⁵⁷ S/Res/1737 (2006)

⁵⁸ S/Res/1376 (2001)

⁵⁹ 'Repertory of Practice of United Nations Organs' (*Codification Division Publications*, 23 Ağustos 2016) < https://legal.un.org/repertory/art42/english/rep_supp10_vol3_art42.pdf> erişim tarihi 6 Aralık 2020

⁶⁰ Handbook (n 4) 13

⁶¹ *Legal Consequences for States of the Continued Presence of South Africa in Namibia (South West Africa) Notwithstanding Security Council Resolution 276 (1970), Advisory Opinion, 1971 I.C.J. 16 (June 21)* para 113-114

⁶² Ibid para 114

⁶³ Gruenberg (n 10) 482

⁶⁴ Gruenberg (n 10) 482; Blaine Sloan, *United Nations General Assembly Resolutions in Our Changing World* (Brill Nijhoff 1991)

⁶⁵ Dan Joyner, 'Legal Bindingness of Security Council Resolutions Generally, and Resolution 2334 on the Israeli

Rezolüsyonlardaki ifadelerin kullanımına dair Konsey tarafından belirlenmiş bir sistem mevcut değildir. Rezolüsyonların önsöz ve operasyonel bölümlerinde aynı sözcüklerin kullanılabilirdiği bir önceki başlık altında görülmektedir. Buradan yapılacak çıkarımda, rezolüsyonlarda bölüme özgü ifade kullanılmadığı söylenebilir. Lakin bölüm fark etmeksizin rezolüsyonlarda kullanılan ifadelerle dair yapılan genel değerlendirmelerde, bu ifadeler arasında Konsey tarafından belirlenmiş bir hiyerarşinin olmadığı da görülmektedir.⁶⁶ Gruenberg’in yaptığı sınıflandırmaya göre rezolüsyonlardaki ifadeler, “duygusal ifadeler” (*emotive words*), “açıklayıcı ifadeler” (*instructive words*) ve “niteleyiciler” (*modifiers*) şeklinde gruplara ayrılırlar.⁶⁷ Birinci grupta yer alan duygusal ifadeler, Konseyin gündem konusuna dair hislerini ifade etmek için kullanılır.⁶⁸ “endişe etmek” anlamına gelen “*concern*” ifadesi, Konsey’in kuruluşundan itibaren çıkartmış olduğu 1 794 adet kararda toplamda 2 793 kez kullanılmıştır.⁶⁹ İkinci grupta yer alan açıklayıcı ifadeler, Güvenlik Konseyinin rezolüsyonda belirtilen eyleme ne kadar aciliyet kattığını belirtir.⁷⁰ Örnek olarak verilen “rica eder” (*requested*) ifadesi ise ilgili kararlar içerisinde toplamda 2 793 kez kullanılmıştır.⁷¹ Son grupta yer alan niteleyiciler ise bir kelimenin anlamını güçlendirmek için kullanılan sıfatları kastetmektedir.⁷² “kınamak” anlamına gelen “*condemn*” ifadesinin yerine “şiddetle kınamak” anlamına gelen “*strongly condemn*” ifadesinin kullanılması buna örnek teşkil etmektedir.⁷³

Rezolüsyonlarda kullanılan ifadelerin sınıflandırmasına ilişkin yapılacak çalışmalar, rezolüsyonların yorumlanmasına önemli bir katkı sağlayacaktır. Lakin rezolüsyonlarda kullanılan ifadelerin hangi kategorilerde değerlendirilebileceğine ilişkin görüş birliğinin bulunmaması işleri zorlaştırmaktadır.⁷⁴ Rezolüsyon taslaklarının her defasında farklı devlet veya devletlerden gelmesi ve doğal olarak taslakların hazırlanması sürecindeki kişilerin de değişiklik göstermesi bu belirsizliği derinleştirmektedir.⁷⁵

Settlements in Particular’ (*EJIL:Talk!*, 9 Ocak 2017), < <https://www.ejiltalk.org/legal-bindingness-of-security-council-resolutions-generally-and-resolution-2334-on-the-israeli-settlements-in-particular/>> erişim tarihi 5 Aralık 2020

⁶⁶ Gruenberg (n 10) 490

⁶⁷ Gruenberg (n 10) 490. Bu çalışmada bahsi geçen ve yumuşaktan sertte doğru sıralanan duygusal ifadeler: Concerned, grieved, deplored, condemned, alarmed, shocked, indignant, censured; açıklayıcı ifadeler: Decide, call upon, recommend, request, urge, warn, demand; niteleyiciler: Deeply, gravely, solemnly, strongly, urgently, vigorously ve strongly şeklinde sıralanmıştır.

⁶⁸ Gruenberg (n 10) 482

⁶⁹ Ibid

⁷⁰ Ibid

⁷¹ Ibid

⁷² Ibid

⁷³ Ibid

⁷⁴ Joyner (n 65) 2

⁷⁵ Wood (n 49) 13

Rezolüsyonların hazırlanmasında belirli bir sistemin veya ifade gruplamalarının olmaması, ifadelerin bireysel olarak değerlendirilmesini gerektirmektedir. Bu noktada rezolüsyonların operasyonel bölümlerinde yer alan ifadeleri incelemek yerinde olacaktır. Netice itibariyle bir rezolüsyon ile verilmek istenen mesajın en net olduğu kısımlar bu buralardır. “Karar verir” (*decide*), “rica eder” (*request*)” ve “talep eder” (*demand*) ifadeleri rezolüsyonlarda bağlayıcılığı vurgulamak için kullanılan en net ifadelerdir.⁷⁶ Benzer şekilde, “çağrıda bulunmak” (*call upon*) ifadesi de rezolüsyonlarda sıklıkla kullanılan ve bağlayıcılığı üzerine konuşulan bir ifadedir.⁷⁷ 2249 sayılı kararda, bu ifadeyle başlayan cümlede taraflara “her türlü önlemin alınması” (*take all necessary measures*) yönünde çağrı yapılmaktadır. Lakin Wood’a göre, “*call upon*” ifadesi BM Şartı madde 42 altında kullanılan ifadelerden olmakla birlikte, doğrudan kuvvet kullanmayı yetkilendiren bir kavram olmadığından her zaman için bağlayıcı değildir.⁷⁸ Üslup birliğinin olmamasından dolayı, diğer ifadeler için de benzer bir yorum yapılabilir.

Konsey tarihinde kuvvet kullanma yetkilendirmesi verilen kararlarda, ifadelerin seçimine dair yeknesak bir uygulama mevcut değildir. 1950’de Kuzey Kore’nin Güney Kore’ye müdahalesi sonucu başlayan Kore Savaşı için alınan 82 sayılı rezolüsyonda barışın ihlalinin tespiti “kararlaştırmak” anlamına gelen “*determine*” ifadesi ile yapılırken, ateşkesin sağlanması çağrısı, “çağrıda bulunmak” anlamındaki “*call for*” ve “*call upon*” ifadeleri ile dile getirilmiştir.⁷⁹ 83 ve 84 sayılı rezolüsyonlarda ise “tavsiye etmek” anlamındaki “*recommend*” ifadesi kullanılmak suretiyle üye devletlerden Güney Kore’ye yardım etmeleri istenmiştir.⁸⁰ 1990 tarihinde Irak’ın Kuveyt’i işgali üzerine aynı gün alınan 660 sayılı rezolüsyonda açık bir şekilde BM Şartı madde 39 ve 40’a atfı yapılarak, uluslararası barış ve güvenliğin ihlalinin tespiti noktasında “*determine*” ifadesi kullanılırken, Irak’ın Kuveyt’ten çekilmesine dair çağrı “*demand*” ifadesiyle; taraflara yapılan müzakere çağrısı ise “*call upon*” ifadesi ile yapılmıştır.⁸¹ Bu konuya dair alınan başka bir karar olan 678 sayılı rezolüsyonda da, Bölüm VII’ye açık bir atfı söz konusudur.⁸² Irak’ın eski tarihli Konsey rezolüsyonuna uymasına dair çağrı “*demand*” ifadesi ile yapılırken, üye devletlerin Kuveyt ile işbirliği yapması noktasındaki çağrı ise “yetkilendirme” anlamına gelen

---

⁷⁶ EUROMUN (n 34). Bu ifadeler rezolüsyonların operasyonel bölümlerinin genellikle en son paragraflarında kullanılırlar.

⁷⁷ Bkz. S/Res/2249 (2015) para 5

⁷⁸ Michael Wood, ‘The Interpretation of Security Council Resolutions, Revisited’ (2017) 20(1) Max Planck Yearbook of United Nations Law Online 1, 18

⁷⁹ S/Res/82 (1950)

⁸⁰ S/Res/83 (1950); S/Res/84 (1950)

⁸¹ S/Res/660 (1990)

⁸² S/Res/678 (1990)

“authorize” ifadesiyle yapılmıştır.⁸³ Rezolüsyonun, “uygun bir şekilde desteklenmesi” (*provide appropriate support*) için tüm devletlere yapılan çağrıda ise “request” ifadesine yer verilmiştir.⁸⁴ Irak’a ilişkin alınan 687 ve 1441 sayılı rezolüsyonlarda da benzer ifadeler yer almakla birlikte, açık bir kuvvet kullanma yetkisinden bahsedilmeyen belirsiz bir dil bu rezolüsyonlarda da tercih edilmiştir.⁸⁵

Sonuç olarak, rezolüsyonlarda kullanılan dil ile bağlayıcılık arasında yadsınamaz bir ilişki mevcuttur. Lakin rezolüsyonlarda dilin kullanımına ilişkin bir belirsizliğin olduğu da sarihdir. Mellinkoff, bu tarz belirsizliklerin ortaya çıkmasına neden olan ifadeleri “çeldirici ifadeler” (*weasel words*) olarak tanımlamaktadır.⁸⁶ Konsey tasarrufu olarak rezolüsyonlarda hibrid bir dilin söz konusu olduğunu belirten Carlo ise bu durumun, diplomatik metinler için ortak bir özellik olduğunu ileri sürmektedir.⁸⁷ Rezolüsyonlara dair yaratılan bilinçli/bilinçsiz belirsizlik ilgili rezolüsyonun bağlayıcılığını da aynı oranda etkilemektedir. Hal böyle olunca, Konsey rezolüsyonlarının bağlayıcı veya bağlayıcı olmayan şeklinde kat-i bir sınıflandırmaya tabi tutulması mümkün olmadığından, rezolüsyonlarda kullanılan dil ve ifadelerin iyi bir şekilde tahlil edilmesi gerekmektedir.

SONUÇ

Güvenlik Konseyi, BM ile kurulan modern uluslararası hukuk sisteminin en hayati organlarından biridir. Konsey tarafından alınan kararlar bağlayıcı nitelikleri gereği uluslararası toplumun tamamını etkileme kapasitesine sahiptir. Türkçe literatürde Konsey kararı denildiğinde rezolüsyonlar kastedilmekle birlikte, Konseyin aldığı kararlar rezolüsyonlardan ibaret değildir. Başkanlık açıklamaları da Konseyin resmi nitelikli kararlarından biridir. Bu çalışmanın kapsamı rezolüsyonlarla sınırlanmıştır. Türkçe literatürde Konsey kararlarını konu edinen çalışmalar genellikle rezolüsyonların bağlayıcılıklarına odaklanmaktadır. Lakin rezolüsyonların nasıl okunması gerektiğine dair çalışmalar mevcut değildir. Bu konuya en yakın çalışmalar ise rezolüsyonların bağlayıcılıklarına dair kullanılan dile ilişkin değerlendirmeler içermektedir. Bu sebeptir ki konuya dair araştırma yapma çabası içinde olan genç araştırmacıların rezolüsyonları anlaması için Türkçe literatürde yararlanabilecekleri bir kaynak bulunmamaktadır.

---

⁸³ Ibid para 1-2

⁸⁴ Ibid para 3

⁸⁵ S/Res/687 (1991); S/Res/1441 (2002). Bkz. The Legal Department of the Ministry of Foreign Affairs of the Russian Federation, ‘Current Developments’ (2003) 52(4) *The International and Comparative Law Quarterly* 1059, 1059

⁸⁶ David Mellinkoff, *The Language of the Law* (Resource Publications 2004) 21

⁸⁷ Giuseppina Scotto di Carlo, ‘The Language of the UN: Vagueness in Security Council Resolutions Relating to the Second Gulf War’ (2013) 26(3) *Int J Semiot Law* 693, 694

Bu alışma, rezolüsyonların ne olduklarını, neyi ihtiva ettiklerini, şekil olarak nasıl bir üsluba sahip olduklarını incelemek için kaleme alınmıştır. Çalışma, rezolüsyonların hazırlık aşamalarının, bağlayıcılıklarının veya bu bağlamda kullanılan dilin ayrıntılı olarak incelenmesine dair spesifik bir amaç taşımamaktadır. Birden fazla sayfadan oluşabilmesine rağmen, esasında tek bir cümleden ibaret olan ve belirli bir formülayona dayalı olarak hazırlanan rezolüsyonların, hangi bölümlerden oluştuğunun ve özellikle bağlayıcılık noktasında hangi kısımların dikkate alınması gerektiğinin bilinmesi önemlidir. Rezolüsyonların doğru bir şekilde anlaşılması için hazırlanan bu çalışma, bundan sonraki akademik çalışmaların ve benzer tasarrufların yapılmasına katkı sağlayabilir. Örneğin, Batı’da yapıldığı gibi rezolüsyon hazırlanmasına dair pratik çalışmalarda faydalı olabilir. Dışışleri Bakanlığı nezdinde veya uluslararası bir mekanizma bünyesinde çalışacak müstakbel uluslararası hukukçuların ve uluslararası ilişkiler uzmanlarının rezolüsyon hazırlama yetilerinin geliştirilmesi noktasında da faydalı olabilir. Çalışma içerisinde referans gösterilen Model BM uygulamasında olduğu gibi, lisans ve lisansüstü düzeyde araştırmacılar, farazi duruşmalara benzer şekilde, farazi rezolüsyon hazırlama uygulamaları yaparken de bu çalışmadan istifade edebilirler. Diğer taraftan bu çalışma, belirli tarih aralıklarında çıkartılan rezolüsyonlara dair nicel metodoloji kullanılarak yapılacak araştırmalar için de ilham verici olabilir. Son olarak bu çalışma, uluslararası toplumun ve özellikle de Türkiye’nin gündemini yakından ilgilendiren Konsey rezolüsyonlarının sınıflandırılması, benzer olay ve durumlara ilişkin rezolüsyonlarla karşılaştırılması adına yapılacak çalışmalar için kaynak mahiyetinde olabilir.

KAYNAKA

- ‘Eip Explainer: How to Read UN Security Council Resolutions’(EIP, 30 Ekim 2015) <<https://www.eip.org/eip-explainer-how-to-read-un-security-council-resolutions/>> erişim tarihi 30 Kasım 2020
- ‘France, Tunisia Urge UN Security Council To Adopt Covid-19 Resolution’ (France24, 6 Mayıs 2020) <<https://www.france24.com/en/20200506-france-tunisia-urge-un-security-council-to-adopt-covid-19-resolution>> erişim tarihi 25 Kasım2020
- ‘General Assembly Resolutions’ (UNGA) <<https://www.un.org/en/sections/documents/general-assembly-resolutions/index.html>> erişim tarihi 1 Aralık 2020
- ‘Germany, Estonia Submit New Resolution For Global Ceasefire To UNSC’ (Europost, 13 Mayıs 2020) <<https://europost.eu/en/a/view/germany-estonia-submit-new-resolution-for-global-ceasefire-to-unsc-28834>> erişim tarihi 25 Kasım 2020

- ‘Guide to Draft Resolutions Writing CILA 2018’ (*Global Muners*, Ağustos 2018) <https://www.globalmuners.org/wp-content/uploads/2018/07/24_Guide_to_Draft_Resolutions_writing_CILA_2018.pdf> erişim tarihi 25 Kasım 2020
- ‘Guide to Resolution Writing’ (*EUROMUN*) <<https://www.epfl.ch/campus/associations/list/mun/wp-content/uploads/2020/10/ResolutionWriting-Guide.pdf>> erişim tarihi 25 Kasım 2020
- ‘Model United Nations’ (*UN*) <<https://www.un.org/en/model-united-nations/drafting-resolutions>> erişim tarihi 30 Kasım 2020
- ‘Preambulatory and Operative Clauses’ (*Wisemee*) <<https://www.wisemee.com/preambulatory-and-operative-clauses/>> erişim tarihi 30 Kasım 2020
- ‘Procedural Vote’ (*Security Council Report*) <<https://www.securitycouncilreport.org/un-security-council-working-methods/procedural-vote.php>> erişim tarihi 1 Aralık 2020
- ‘Provisional Rules of Procedure of the Security Council’ (*UNSC*, 1982) <<https://www.un.org/securitycouncil/content/provisional-rules-procedure>> erişim tarihi 28 Kasım 2020
- ‘Repertory of Practice of United Nations Organs’ (*Codification Division Publications*, 23 Ağustos 2016) < https://legal.un.org/repertory/art42/english/rep_supp10_vol3_art42.pdf> erişim tarihi 6 Aralık 2020
- ‘Resolutions adopted by the Security Council in 2020’ (*UNSC*) <<https://www.un.org/securitycouncil/content/resolutions-adopted-security-council-2020>> erişim tarihi 6 Aralık 2020
- ‘Resolutions’ (*ECOSOC*) <<https://www.un.org/ecosoc/en/documents/resolutions>> erişim tarihi 1 Aralık 2020
- ‘Resolutions’ (*UNSC*) <<https://www.un.org/securitycouncil/content/resolutions-0>> erişim tarihi 30 Kasım 2020
- ‘Special Research Report’ (*Security Council Report*, 23 Haziran 2008) <<https://www.securitycouncilreport.org/research-reports/lookup-c-glkwlemtisg-b-4202671.php>> erişim tarihi 27 Kasım 2020
- ‘Thematic and General Issues’ (*Security Council Report*, 2020) <<https://www.securitycouncilreport.org/thematic-general-issues>> erişim tarihi 28 Kasım 2020
- ‘Veto List’ (*Dag Library*) <<https://research.un.org/en/docs/sc/quick>> erişim tarihi 1 Aralık 2020

- ‘Writing Resolutions’ (*Carthage College*) <<https://www.carthage.edu/model-united-nations/writing-resolutions/>> erişim tarihi 30 Kasım 2020
- A/Res/267(III) (1949)
- Ade-Ibijola AO, ‘The United Nations Security Council Reforms and The Permanent Five Challenge: A Historical Perspective’ (2015) 11 *Journal of International Studies* 131
- Aktaş HE, ‘Birleşmiş Milletler İçin Daha Demokratik, Adil ve Etkin Bir Yapı Önerisi’ (2016) 20 (2) *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi* 767
- Arsava AF, ‘BM Güvenlik Konseyi Rezolüsyonlarının Yorumu’ (2018) 136 *TBB Dergisi* 359
- Carlo GSC, ‘The Language of the UN: Vagueness in Security Council Resolutions Relating to the Second Gulf War’ (2013) 26 (3) *Int J Semiot Law* 693
- Dan Joyner ‘Legal Bindingness of Security Council Resolutions Generally, and Resolution 2334 on the Israeli
- Demirel N, *BM Güvenlik Konseyi ve Uluslararası Barışın Korunması* (2. Basım, Derin Yayınları 2015)
- Denk E, *Uluslararası Örgütler Hukuku: Birleşmiş Milletler Sistemi* (Siyasal Kitabevi 2015)
- Feldstein AR, ‘The Double Veto in the Security Council: A New Approach’ (1969) 18 *Buff. L. Rev.* 550
- Franck TM, *Recourse to Force: State Action against Threats and Armed Attacks*” (2nd Eds, Cambridge University Press 2004)
- Gölçek ŞG, ‘Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi’nin Reform Sorunsalı’ (2019) 12 (4) *Ömer Halisdemir Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi* 466
- Gruenberg JS, ‘An Analysis of United Nations Security Council Resolutions: Are All Countries Treated Equally?’ (2019) 41 (2) *Case W. Res. J. Int’l L.* 469
- KFC, ‘Model UN Made Easy: How to Write a Resolution’ (*Bestdelegate*, 26 Ekim 2011) <<https://bestdelegate.com/model-un-made-easy-how-to-write-a-resolution/>> erişim tarihi 30 Kasım 2020
- Legal Consequences for States of the Continued Presence of South Africa in Namibia (South West Africa) Notwithstanding Security Council Resolution 276 (1970), *Advisory Opinion*, 1971 I.C.J. 16 (June 21)

- Malik Qasim Mustafa, 'United Nations Security Council: Current Challenges and Implications' (2003) 23 (3) Strategic Studies 125
- Malone DM, 'Security Council in the Post-Cold War Era: A Study in the Creative Interpretation of the U.N. Charter' (2003) 35 NYU J Int'l L & Pol 487
- Mellinkoff D, *The Language of the Law* (Resource Publications 2004)
- Oshupeng MJ, 'Integrating Africa and the Politics of Inclusion and Exclusion in the Process of UNSC Reform' (2013) 4 Conflict Trends 19
- Papalia G, 'A Critique of the Unqualified Veto Power' (2017) 2 Perth ILJ 55
- S/Res/1308 (2000)
- S/Res/1376 (2001)
- S/Res/1441 (2002)
- S/Res/1452 (2002)
- S/Res/1455 (2003)
- S/Res/1526 (2004)
- S/Res/1617 (2005)
- S/Res/1737 (2006)
- S/Res/1970 (2011)
- S/Res/1983 (2011)
- S/Res/2177 (2014)
- S/Res/2231 (2015)
- S/Res/2249 (2015)
- S/Res/232 (1966)
- S/Res/2439 (2018)
- S/Res/2532 (2020)
- S/Res/2552 (2020)
- S/Res/2554 (2020)
- S/Res/285 (1970)
- S/Res/660 (1990)
- S/Res/678 (1990)
- S/Res/687 (1991)

- S/Res/794 (1992)
- S/Res/82 (1950)
- S/Res/83 (1950)
- S/Res/84 (1950)
- S/Res/841 (1993)
- Security Council, *The UN Security Council Handbook: A User's Guide to Practice and Procedure* (Security Council Report 2017)
- Settlements in Particular' (*EJIL:Talk!*, 9 Ocak 2017) < <https://www.ejiltalk.org/legal-bindingness-of-security-council-resolutions-generally-and-resolution-2334-on-the-israeli-settlements-in-particular/>> erişim tarihi 5 Aralık 2020
- Sloan B, *United Nations General Assembly Resolutions in Our Changing World* (Brill Nijhoff 1991)
- The Legal Department of the Ministry of Foreign Affairs of the Russian Federation, 'Current Developments' (2003) 52 (4) *The International and Comparative Law Quarterly* 1059
- Weiss TG, 'The illusion of UN Security Council Reform' (2003) 26 (4) *Washington Quarterly* 147
- Wood M, 'Security Council Working Methods and Procedure: Recent Developments' (1996) 45 (1) *The International and Comparative Law Quarterly* 150
- Wood M, 'The Interpretation of Security Council Resolutions, Revisited' (2017) 20(1) *Max Planck Yearbook of United Nations Law Online* 1

